

Valgets tale i Østfold

I riktig gamle dager ga folk kongene sine skylden for dårlige tider. Ble det uår hendte det at kongen ble halshugget. Slik er det ikke nå. Sivillisasjonen utelukker så drastiske meningsyttringer. Folkeopplysningen medfører også en øket erkjennelse av at der er grenser for hvem som skal holdes ansvarlig for hva... Men noe av innstillingen henger igjen.

I moderne tid kommer den til uttrykk ved det fagfolk, såsom valgforskerne, kaller et protestvalg. Dette innebærer at den enkelte i mindre grad enn normalt tar hensyn til valgets konkrete saker og annet som vanligvis er utslagsgivende for ens valgadferd, og rett og slett, gjennom sin stemme lufter sin misnøye medforholdene i sin alminnelighet overfor de politikere som står laglist til for hugg.

I Norge, hvor folks stemmevaner er såvidt fastlagte som de er, hører slikt til unntagelsene. Men etter norsk målestokk må årets valg i Østfold sies å være et såkalt protestvalg, dog ikke noe typisk sådant. Av de to mandater Høyre tapte, falt det ene i Østfold. Men mens det andre, i Oppland, må ansees som et offer for taktisk stemmegivning, var ikke noe slikt tilfelle i Østfold. Riktignok var Høyres annetmandat i utsatt posisjon, men det var tilfelle i flere fylker. I Østfold falt mandatet som følge av en markert stemmesvikt for partiet, mere enn i landet forøvrig.

Det ble Arbeiderpartiet som vant det mandat Høyre tapte. Men vi merker oss også at partiets fremgang i Østfold ikke er så stor som ellers i landet, og den er mindre enn Sosialistisk Folkepartis og Kommunistenes tilbakegang. Totalt har faktisk regjeringskoalisjonens stemmeandel i fylket øket klart vis-à-vis de sosialistiske partier! Gevinsten tilfaller Kristelig Folkeparti, og Senterpartiet og Venstre, som sist hadde fellesliste. De stilte nå hver for seg, og mye tyder på at det denne gang først er Venstre som vant velgernes gunst. Tendensen for

Kristelig Folkeparti er som ellers i landet, men Venstres fremgang er i så måte temmelig enestående.

Og som en mulig grunn for stemmeflukten fra Høyre til Venstre, den stemmeflukting som ga Arbeiderpartiet dets femte mandat i fylket, kan anføres misnøye. Hva slags misnøye? Østfold er et rikt fylke og folk har det bra. Men Østfold har også sine spesielle problemer. Det er ett av de fylker hvor den såkalte struktur-rasjonaliseringen og de problemer den fører med seg, merkes sterkest. Arbeidsmarkedet har i de senere år vært relativt svakt, med en forholdsvis høy ledighet.

De langsiktige virkninger av Arbeiderpartiets bedriftsfiendtlige politikk, som særlig var til skade for eksportnæringer som treforedlingen, har vært merkbar gjennom hele 60-tallet, med Greaker-affæren som et fremtredende eksempel. Endel av den uro på arbeidsplassene, av den bekymring for fremtidsutviklingen og den økonomiske trygghet, som Arbeiderpartiet kjørte så hardt på i årets valgkamp, forelå i Østfold som en realitet. Men til tross for Arbeiderpartiets nyvunne mandat, resulterte dette ikke i at fylkets velgere ga regjeringen noe mistillitsvotum, koalisjonen fikk tvertimot øket oppslutning. Det det resulterte i, var en stemmesvikt for Høyre, det parti som i folks bevissthet kanskje sterkere identifiseres med regjeringens industripolitikk eller mangel på samme. Og det resulterte i stemmegevinst for Venstre, et parti som står ytterst svakt i fylket og vel ikke hadde markert seg så sterkt at det i den foreliggende situasjon var belastet med noen negativ identifikasjon blant velgerne. Et slikt parti vil ofte være en velegnet stemmesamler ved et protestvalg.

En annen sak er om partiet ved neste stortingsvalg vil beholde sin tilslutning blant Østfolds velgere. For Høyres valgstrategi tør dette bli et av de

momenter man da vil komme til å vie særlig oppmerksomhet.

Odd Gunnar Skagestad.